

Pedagogika pracy w dążeniu do samodzielnej dyscypliny naukowej

W ostatnich kilku latach nastąpił wzrost znaczenia wiedzy tworzonej, przyswajanej, przekazywanej oraz wykorzystywanej w procesie pracy. Wiedza ta, szczególnie w uczelniach wyższych, jest nie tylko budowana, ale i szeroko przekazywana w procesie kształcenia, celem m.in. wykorzystania i inspirowania do doskonalenia działalności zawodowej. Działalność ta, zwłaszcza ukierunkowana na zaangażowanie większych grup, często wymaga długotrwałego przygotowania, planowania, synchronizacji działań i współpracy wielu osób. Jest to podstawa zdobycia wiedzy i doświadczenia, niezbędnego do funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie. Zglobalizowany świat narzuca pewne schematy działania, które należy zaakceptować, by wzmacniać pozycję na rynku „bez granic”. Stąd uczelnie muszą dostosować swoją działalność do potencjału, jakim dysponują środowiska, w którym działają, w celu przygotowania oferty odpowiadającej odbiorcom edukacji. Chodzi tu o zwiększenie atrakcyjności kształcenia poprzez realizowanie treści z zakresu subdyscypliny, jaką jest pedagogika pracy.

W zakresie przedmiotu pedagogika pracy mieszczą się dążenia zmierzające do uczynienia gospodarki w Polsce bardziej konkurencyjnej w obszarze Europy. Konieczność ta wynika m.in. ze strategii lizbońskiej czy wizji gospodarki opartej na wiedzy, a więc z konieczności przygotowania obywateli do skutecznego funkcjonowania w dynamicznych zmianach gospodarczych, społecznych i kulturowych. Rozwój technologii produkcji, towarów, zarządzania czy administrowania wiąże się z koniecznością tworzenia systemu kształcenia pozwalającego na nadążanie za zmianami.

Warunkiem efektywnej pracy jest gotowość jednostki do korzystania z wiedzy, której dostarczać ma wszystkim członkom społeczeństwa m.in. pedagogika pracy. Jest to wymóg rynku pracy, aby jednostka potrafiła pozyskiwać informacje o pracy, o sobie i pośrednikach pracy. Konieczność ta wynika z przemian gospodarczych oraz procesów demograficznych. Stąd wymóg kreatywności pracowników, aby nadążali za rozwojem narzędzi pracy. Widoczna jest tu cywilizacyjna konieczność rozumienia rozwoju jednostki w pracy zawodowej, a to winna wska-

zać kształcącym się pedagogika pracy. I tu jawi się szansa dla instytucji edukacyjnych, w których realizowany jest przedmiot pedagogika pracy. Ponadto edukacja w zakresie pedagogiki pracy wobec młodego człowieka spełnia wymóg kształcenia, logicznego myślenia, twórczego rozwiązywania problemów, wyszukiwania, selekcjonowania i porządkowania swoich wiadomości, a także podejmowania decyzji, organizowania własnego stanowiska pracy, poruszania się na rynku pracy. Wielu polskich pedagogów pozytywnie ocenia subdyscyplinę pedagogika pracy. Atutem jest jej baza materiałów edukacyjnych, stanowiąca pomoc w procesie studiowania. Student ma szansę zrozumienia i zapamiętania oraz kształtowania umysłu w trakcie analiz odkrywczych, decyzyjnych, problemowych, uwzględniając nową wiedzę i kompetencje kluczowe. Aktualnie jednostka musi się elastycznie dostosować i reagować na pojawiające się zmiany na rynku pracy, do nowych wyzwań i wymagań. Łączy się to z nieustannym rozwojem zawodowym w wymiarze indywidualnym, jak i w wymiarze organizacyjnym. Rozwój zawodowy wpisuje się w rozwój jednostki i stanowi ważną składową holistycznego funkcjonowania człowieka.

Jednostka musi być przekonana o konieczności wzbogacania swoich kompetencji o nową wiedzę, umiejętności, doświadczenia i poglądy. W tych kwestiach, aby jednostka bardziej je zrozumiała, pedagogika pracy korzysta z innych dyscyplin, m.in. psychologii rozwojowej, socjologii, filozofii, nauk ekonomicznych. Trudno bowiem analizować rozwój zawodowy – który kreuje pedagogika pracy – w oderwaniu od rozwoju osobistego jednostki, bowiem procesy te będą równoległe w okresie życia. Stąd wykorzystanie psychologii w pedagogice pracy, która jest subdyscypliną interdyscyplinarną. W swoich treściach edukacyjnych wykorzystuje motywacje zewnętrzne i wewnętrzne do wzmacniania aktywności do pracy. Uruchamia te motywy poprzez treści pedagogiki pracy, ze wskazaniem na przesłanki ekonomiczne, odpowiedzialne za politykę kadrową i szkoleniową jednostki. Jak wynika z teorii nauk, strategia rozwoju danej nauki łączy się ściśle z pojęciami ciągłości i zmiany, które inspirują systematycznie do większej analizy badanej dziedziny. Wykorzystać tu należy rozwój nauk o wychowaniu, który rzuca na dyscypliny szczegółowe.

Tak więc autorzy tekstów z zakresu pedagogiki pracy, nauczyciele akademicki tej dyscypliny są praktykami i teoretykami. Sądzę, że do największych osiągnięć ukształtowanej subdyscypliny, jaką jest pedagogika pracy, było i jest: wypracowanie dydaktycznych i metodycznych koncepcji kształcenia; zainicjowanie badań w tym zakresie, w obszarze socjologicznych i dydaktycznych analiz; dzielenie się refleksją i doświadczeniem na konferencjach, zjazdach i w czasopiśmiennictwie czy opracowaniach książkowych. Rzutuje to na rozwój tej **subdyscypliny**, zmierzając do przekształcenia jej w samodzielną dyscyplinę akademicką, jaką powinna być pedagogika pracy. Jesteśmy bowiem na etapie tworzenia jej tożsamości naukowej, bazując na paradygmatach społecznych i teoriach nauki.

Jak twierdzi T.S. Kuhn¹, osiągając ogólnie akceptowany stopień uzgodnień w środowisku, kształtujemy podstawy dyscypliny naukowej. Według tego autora² podstawą wyodrębnienia dyscypliny naukowej jest: określenie przedmiotu badań danej dyscypliny; ukierunkowanie badań istotnych dla danej dyscypliny, uprawianie badań interdyscyplinarnych.

Na ten ostatni aspekt, który przylega do pedagogiki pracy, zwraca uwagę, podkreślając jej ważność, teoria Donalda E. Supera³. Łączy on bowiem edukację z wyborem zawodu w sposób dynamiczny i rozwojowy. Aczkolwiek D.E. Super nie wskazuje na pedagogikę pracy, jednak objął w swojej teorii rozwój człowieka w aspekcie zawodu i pracy. Bowiem wśród wartości uniwersalnych określił on pracę jako najważniejszą w życiu współczesnego człowieka. Asymiluje te kwestie konkretna nauka, jaką jest pedagogika pracy. Wyjaśnia ona bowiem zjawiska zachodzące w toku pracy, weryfikuje je naukowo, służy praktyce.

Z całą pewnością istnieje jeszcze więcej związków przyczynowo-skutkowych rozwoju i tworzenia danej dyscypliny. Ponieważ wśród pedagogów występuje zainteresowanie problematyką pracy, wyboru zawodu, a więc aktualnymi problemami badawczymi pedagogiki pracy, stąd w dalszej dyskusji i poglądach warto podjąć działania kodyfikacji pedagogiki pracy jako samodzielnej dyscypliny naukowej. Wskazują na to dążenia Europejskiego Rynku Pracy, który na XXI wiek określił Jacques Delors w swoim raporcie i „przesłaniu do narodów świata”.

¹ T.S. Kuhn, *Struktura rewolucji naukowych*, Warszawa 2001.

² Idem, *Dwa bieguny. Tradycja i nowatorstwo w badaniach naukowych*, Warszawa 1985.

³ D.E. Super, *Psychologia zainteresowań*, Warszawa 1972.